

**АРХАІЧНЫЯ КАНСТРУКЦЫІ З КАМПАНЕНТАМ 'МОВА'
(ДА ПЫТАННЯ СТВАРЭННЯ БЕЛАРУСКАГА
КАНСТРУКТЫКОНА)**

**АРХАИЧЕСКИЕ КОНСТРУКЦИИ С КОМПОНЕНТОМ
'МОВА' (ПО ВОПРОСУ СОЗДАНИЯ БЕЛОРУССКОГО
КОНСТРУКТИКОНА)**

**ARCHAIC CONSTRUCTIONS WITH THE COMPONENT 'MOVA'
(ON THE ISSUE OF CREATING A BELARUSIAN
CONSTRUCTICON)**

С.А. Вазнік

С.А. Вазник

S.A. Vazhnik

Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт,
Мінск, Беларусь, *Vazhnik@bsu.by*
Белорусский государственный университет,
Минск, Беларусь, *Vazhnik@bsu.by*
Belarusian State University,
Minsk, Belarus, *Vazhnik@bsu.by*

У публікацыі ўпершыню ў беларускім мовазнаўстве разглядаецца пытанне стварэння Беларускага канструктыкона з улікам тэорыі вербацэнтрычнай канцэпцыі сказа, тэорыі нацыянальнай сінтаксічнай ідыяматыкі, а таксама дасягненняў семантычнага сінтаксіса і функцыянальнай граматыкі. У якасці прыклада ўпершыню апісваюцца беларускія канструкцыі з кампанентам 'мова' (*мовай* / *N Instr*; *у мове* / *у N Loc*; *на мове* / *на N Loc*; *па-беларуску* / *pa-Adv*), якія аўтар разглядае як ключавыя "патэрны" сінтаксіса канца XIX – пачатку XX стст.

Ключавыя словы: беларускі канструктыкон; с інтаксіс дзеяслова; нацыянальная сінтаксічная ідыяматыка; канструкцыі з кампанентам 'мова'.

В публикации впервые в белорусском языкознании рассматривается вопрос создания белорусского конструктикона с учетом теории вербцентрической концепции предложения, теории национальной синтаксической идиоматики, а также достижений семантического синтаксиса и функциональной грамматики. В качестве примера впервые описываются белорусские конструкции с компонентом 'мова' (*мовай* / *N Instr*; *у мове* / *у N Loc*; *на мове* / *на N Loc*; *пабеларуску* / *pa-Adv*), которые автор рассматривает как ключевые "паттерны" синтаксиса конца XIX – начала XX вв.

Ключевые слова: белорусский конструктикон; с интаксис глагола; национальная синтаксическая идиоматика; конструкции с компонентом 'мова'.

For the first time in Belarusian linguistics, the publication examines the issue of creating a Belarusian constructicon taking into account the theory of the verbocentric

Belarusian constructions with the 'mova' component (*movay / N Instr; u move / u N Loc; na move / na N Loc; pa-belarusku / pa-Adv*) are described for the first time, which the author considers as key "patterns" of the syntax of the late XIX – early XX century.

Keywords: Belarusian constructicon; verb syntax; national syntactic idiomatics; constructions with the 'mova' component.

1. Ідэя стварэння беларускага канструктыкона з'явілася пры напісанні намі працы "Нацыянальная сінтаксічная ідыяматыка..." [1]. У публікацыі прыведзена сінаптычная схема сінтаксічных ідыямам, якую мы і прапануем разглядаць у межах паняцця беларускі канструктыкон.

Услед за стваральнікамі Граматыкі канструкцый Ч. Філмарам, пад канструктыконам¹ разумеем "калекцыю канструкцый", "сістэму канструкцый пэўнай мовы" і дэтальнае апісанне гэтай сістэмы [7, 8].

Беларускі канструктыкон, аднак, распрацоўваецца на іншых метадалагічных падставах: у рэчышчы вербацэнтрычнай канцэпцыі сказа, з улікам здабыткаў семантычнага сінтаксісу і функцыянальнай граматыкі, паводле тэорыі нацыянальнай сінтаксічнай ідыяматыкі (НСІ). Ён мае відавочны сінхронна-дыяхронны характар, бо ў яго склад ўваходзяць канструкцыі (мадэлі, звароты, свабодныя і ўстойлівыя словаспалучэнні), што маюць унутрымоўную (пры сінхронна-дыяхронным разглядзе пэўнай з'явы ў межах адной мовы) або міжмоўную (пры супастаўленні з іншымі мовамі) сінтаксічную спецыфіку.

Для адлюстравання ўнутрымоўнай спецыфікі мы робім сінтаксічны зрэз эпохі – сінтаксічнай падсістэмы беларускага простага сказа канца XIX-пачатку XX ст. Гаворка пры гэтым ідзе пра "мікрадыяхранію" – пра "неглыбокі" гістарычны слой мовы. Глыбіня "бурэння" ў нас 100-150 гадоў. У дачыненні да сінтаксісу беларускай літаратурнай мовы 100-150-ці гадоў дастаткова, каб прасачыць тыя працэсы, што адбываліся стагоддзе таму ў структуры беларускага простага сказа, у яго глыбіннай і паверхневай структурах. Нагадаем, што ў гэты перыяд на аснове народных гаворак адбывалася станаўленне беларускай літаратурнай мовы і яе асноўных норм.

¹ Апошнія некалькі гадоў пад кіраўніцтвам праф. К.У. Рахілінай распрацоўваецца сумесны праект Вышэйшай школы эканомікі і Універсітэта Тромсэ "Рускі Канструктыкон" [4, 5, 6]. У межах праекта збіраюцца, апісваюцца і класіфікуюцца дыскурсіўныя формулы тыпу *нет-нет да и + VP-Perf* (*Чили до сих пор нет-нет да и назовут "Пруссией Латинской Америки"*), *NP-Nom так и не VP* (*Он так и не женился*), *NP-Nom возьми и VP-Imper* (*А он возьми и купи новую машину*), *NP-Gen бы* (*Чаю бы!*) і інш.

Стварэнне канструктыкона заўсёды пачынаецца з “гісторыі асобных канструкцый”. Для публікацыі мы абралі адметныя архаічныя канструкцыі з кампанентам ‘мова’.

2. Канец XIX – пачатак XX ст. характарызуецца самавызначэннем беларусаў як народа. Таму ў першых беларускіх СМІ, гістарычнай і мастацкай літаратуры гэтага перыяду багата публікацый і тэкстаў, датычных роднай мовы. Для дзеячаў беларускай культуры таго часу было вельмі важна *маліцца, пісаць, чытаць, размаўляць, вучыцца і вучыць, друкаваць кнігі і газеты, слухаць лекцыі “ў сваёй роднай мове”*. У гэтым плане паказальны наступны кантэкст з газеты “Наша Ніва”²:

*Першы нумэр нашай маленькай газэткі зрабіў імат шуму у нас на Бelay Руси и у суседзтві з ёю. Да рэдакцыі насыпалісь писульки, письма. З розных старон даляцели крыки, што газэтка, **выдаваная на беларуску**, саўсім непатрэбна, што гэту газэтку лепей было-бы **выдаваць**, як адны кажучь – **на польску**, другие – **на расейску**, бо беларускі язык, кажучь – язык мёртвы, яго не варта падымаць з магілы.*

*Адказываць на гэта доўго ня будзем, – скажэм толькі, што мы хаця і маглі бы **выдаваць** газэтку ці **на польску**, ці **на расейску**, ці **на немецку** або **на французку**, але настанавілі **друковаць яе на языку “тутэйшым” беларускім**. Гэта язык ня мёртвы, ім гаворыць кале дзесяці мільёноў народу, народу цёмнаго, скрыўджэнаго – и ён скарэй нас зразумее, калі мы будзем **пісаць у нашой родной беларускай**, як імат хто кажэ – **“мыжыцкой” мовы**. Зразумее ня толькі мужык, што сядзіць на ралі, зразумее и фабрычны работник, што пакінуў родную вёску, каб у чужой старонцы шукаць заробаткоў и хлеба; – зразумее и той пан, што жыве каля мужыка и так хочэ, каб газэтка выходзіла **на польску**, и той чыноўнік, што апекуецца мужыком и гаворэ з ім **на расейску**... Мы, настанавіўшы шырыць навуку, хочэм, каб разсеяла яна цёмносьць, каб нас пачуло як найболей людзей, – и дзеля таго з чытацелямі будзем **гаварыць на беларуску** (НН 1906, № 2, с. 1-2).*

² Тут і далей у прыкладах захоўваецца арфаграфія і сінтаксіс першакрыніц.

Звяртаюць на сябе ўвагу сінтаксічныя варыянты модуса-медыятыва³ ‘мова’ ў сінтаксічных мадэлях розных дзеясловаў⁴. У адпаведным кантэксце іх тры: (1) “*на беларуску*”; (2) “*на языку “тутэйшым” беларуским*”; (3) “*у нашой родной беларускай мовы*”.

На старонках газеты “Наша Ніва” (1906-1915) намі выяўлены і чацвёрты варыянт – (4) “*свайей мовай*”. Параўн.:

Кожны народ гаворыць аб дабрэ і зле свайей мовай, і гэта яго права; бо мова – гэта плод геаграфічных і гістарычных варунакоў народу, яго звычаёў і абычаёў (НН 1914, № 6, с. 1).

(1)-(2) – выдавочныя беларуска-польскія ізасінтаксічныя канструкцыі. (3)-(4) – беларуска-рускія ізасінтаксічныя структуры.

У сінтаксічных мадэлях якіх дзеяслоўных прэдыкатаў можна сустрэць адпаведныя сінтаксемы? У пададзенай ніжэй матрыцы прадстаўлены ўсе выпадкі, што сустрэліся нам:

Матрыца дзеяслоўных прэдыкатаў з кампанентам ‘мова’

Прэдыкаты / сінтаксемы	(1) <i>мовай</i> / <i>N Instr</i>	(2) <i>у мове</i> / <i>у N Loc</i>	(3) <i>на мове</i> / <i>на N Loc</i>	(4) <i>на-беларуску</i> <i>/ на-Adv</i>
Прэдыкаты маўленчай дзейнасці				
<i>гаварыць</i>	+ НН/Л/Цв ⁵	+ НН/К/Л	+ НН	+ НН/К/Л/Цв
<i>казаць</i> / <i>сказаць</i>	+ Канк	+ Г	+ нн	
<i>прамаўляць да</i> <i>к.-н.</i>			+ Цв	
<i>размаўляць</i>	+ Цв			
<i>звяртацца</i>		+ Л		
<i>маліцца</i>		+ Л		+ Л
<i>гаварыць</i> <i>казані</i>				+ Л

³ У сінтаксічных мадэлях дзеяслоўных прэдыкатаў маўленчай дзейнасці, інтэлектуальнай дзейнасці, стваральнай дзейнасці, перадачы інтэлектуальнага аб’екта і некаторых іншых кампанент *МОВА* выконвае функцыю *МЕДЫЯТЫВА-ІНСТРУМЕНТА* або *МЕДЫЯТЫВА-СПОСАБА ДЗЕЙНЯ*. Пры гэтым прэдыкаты ўтвараюць наступную сінтаксічную мадэль: *Ag – Pred – (Pat // Adv) – Med-Instr // Med-Mod* (АГЕНС – ПРЭДЫКАТ – ПАЦЫЕНС або АДРАСАТ) – МЕДЫЯТЫЎ-ІНСТРУМЕНТ або МЕДЫЯТЫЎ-МОДУС.

⁴ Што гэта за дзеясловы і колькі іх? Складзеная намі матрыца дазволіць адказаць на гэтае пытанне.

⁵ Тлумачэнне ўмоўных скарачэнняў: *Канк* – *Канкарданс* [2]; *НН* – “*Наша Ніва*” (1906-1915); *Абдз* – *І. Абдзіраловіч*; *К* – *Я. Карскі*; *Л* – *В. Ластоўскі*; *Цв* – *А. Цвікевіч*; *Г* – *М. Гарэцкі*.

Заканчэнне табліцы

Прэдыкаты сінтаксемы /	(1) <u>мовай</u> / <u>N Instr</u>	(2) <u>у мове</u> / <u>y N Loc</u>	(3) <u>на мове</u> / <u>на N Loc</u>	(4) <u>па-беларуску</u> / <u>na-Adv</u>
Прэдыкаты інтэлектуальнай дзейнасці				
чытаць		+	+	
		Л	Канк	
чуць		+		
		Л		
слухаць (лекцыі / казаня)		+		+
		НН		НН
пазнаваць гісторыю		+		
		Л		
вучыцца		+	+	+
		НН/Л	Цв	Л
Прэдыкаты стваральнай дзейнасці				
пісаць	+	+	+	+
	Канк /НН/Л	НН/Л	НН/Канк/Л/Цв	НН/Л
твараць		+		
		Г		
Прэдыкаты сінтаксемы /	(1) <u>мовай</u> / <u>N Instr</u>	(2) <u>у мове</u> / <u>y N Loc</u>	(3) <u>на мове</u> / <u>на N Loc</u>	(4) <u>па-беларуску</u> / <u>na-Adv</u>
выдаваць (газэтку)		+	+	+
		Л	Л/Цв	НН
выходзіць (кнігі, газэтка)	+			+
	НН			НН
зрабіць запіс		+		
		Г		
Прэдыкаты перадачы інтэлектуальнага аб'екта				
вучыць / навуцаць		+	+	+
		НН/Л	НН/Цв	НН
чытацца (лекцыі)				+
				НН
казаць навуку		+		
		НН		
даваць навуку		+		
		НН		
Іншыя прэдыкаты				
весці справы ў судзе			+	
			Цв	
адбывацца (суды)				+
				Л
умець				+
				Л

Як паказвае прааналізаваны матэрыял, дзеясловы *гаварыць*, *(на)друкаваць*, *пісаць* ужываліся з усімі чатырма разнавіднасцямі МЕДЫЯТЫВА. Дзеясловы *выдаваць*, *вучыцца*, *вучыць*, *казаць* – з трыма.

Дзеясловы *выходзіць* (кнігі), *маліцца*, *слухаць лекцыі*, *чытаць* – з дзвюма.

Найбольш прадуктыўная (па колькасць сустрэтых ужываннях з кожным прэдыкатам) сінтаксема у *мове* (18 ужыванняў). На другім месцы структура *па-беларуску* (13 ужыванняў). Сінтаксема *на мове* мае трэці рэйтынг прадуктыўнасці (10). Найменш ужывальная сінтаксема *мовай* (6).

У быційных канструкцыях пераважае сінтаксема *у мове*. Параўн. кантэксты:

(1)

мовай / *N Instr*

Выходзіць (*газэтка*) – рускімі і польскімі літэрамі (НН); **гаварыць, загаварыць** – сваёй мовай; ім (НН); адной мовай; беларускай мовай; чужой мовай заміж сваёй; сваёй роднай мовай; ёю; гэтай мовай; панскай мовай, а не сваёй; якой; адной і той самай мовай (В. Ластоўскі); **расійскай мовай** (А. Цвікевіч); **казаць / сказаць** – ёю (=нашай мовай) (Канкарданс); **(на)друкаваць, выдрукаваць** – мовай блізкай да жывой беларускай (В. Ластоўскі); **пісаць** – беларускай мовай, якой (=мовай беларускай) (НН); беларускаю(й) мовай, глаголіцай, грэцкімі літарамі, гэтай мовай, чыстай беларускай мовай, крыўскай мовай (В. Ластоўскі); **нашай мовай** чысцюсенькай (М. Гарэцкі); **размаўляць** – маларускай мовай (А. Цвікевіч)

(2)

у мове / *у N Loc*

Вучыць, навучаць – у роднай мове; у нашай мове; у той мові, якой...; у расейскай мове (НН); **вучыцца** – у сваёй роднай мові; у нявельмі панятнай для іх мові (НН); у чужой мове (В. Ластоўскі); **выдаваць** – у мове беларускай (В. Ластоўскі); **гаварыць, прагаварыць** – у нашай роднай беларускай, як імае хто кажэ – “мужыцкай” мові; у роднай яго мове (НН); у паўднёва-вельікарускай гаворцы (Я. Карскі); **сваёй мове**; у роднай мове; у роднай сваёй беларускай мове (В. Ластоўскі); **даваць навуку** – у чужой, мало панятнай мові (НН); **звяртацца** – у нашай мове (В. Ластоўскі); **зрабіць запіс** – у польскай мове (М. Гарэцкі); **казаць** – у яе роднай мове (М. Гарэцкі); **казаць навуку** – у той мові, якой... (НН); **(на)друкаваць (кнігі, газэты), выдрукаваць** – у сваёй (сваёй) мове; у беларускай мове; у трох мовах (В. Ластоўскі); у нашай мове (М. Гарэцкі); **маліцца** – у сваёй мове Богу (В. Ластоўскі); **нажаліцца Богу** – у сваёй мове (В. Ластоўскі); **пазнаваць гісторыю** – у сваёй роднай мове (В. Ластоўскі); **пісаць (законы)/ напісаць** – у беларускай мове; у роднай сваёй беларускай мове; у роднай мове; не ў лацінскай мове, а ў сваёй роднай беларускай; у ёй (В. Ластоўскі); у беларускай мове (М. Гарэцкі); **слухаць казаня** – у роднай мові (НН); **тварыць** – у нашай мове (М. Гарэцкі); **чуць** – у сваёй роднай мовай (В. Ластоўскі); **чытаць / прачытаць** – у сваёй роднай мові (НН); у роднай сваёй беларускай мове (В. Ластоўскі).

У быційных (экзістэнцыяльных) канструкцыях адпаведная сінтаксема ўжываецца пры назоўніках тыпу: **пісанне сатыры** – у беларускай мове (Канкарданс); **друкаванне слова** – у сваёй роднай мове; **навука** – у роднай мове; у чужой мало панятнай мові; **научанне** – у іншых мовах; **школы** – у нашай роднай беларускай мові; у яго роднай мове (НН); **рэлігійныя формалы** – у незразумелай мове (І. Абдзіраловіч); **адозвы** – у беларускай мове; **Богаслужэбства** – у польскай мове; **вершы** – у беларускай мове; **газета** – у роднай мове; **друкаванне** – у беларускай мове; **кнігі, кніжкі** – у беларускай мове; у сваёй мове; **песні** – у беларускай мове; **пісьмы** – у беларускай мове; **пісьменство** – у беларускай мове; **творы** – у беларускай мове (В. Ластоўскі); **кніжачкі** – у беларускай мове; **творчасць** – у беларускай мове (М. Гарэцкі).

(3)

на мове / на N Loc

Весці справы – на рускай мове (А. Цвікевіч); **вучыць / навучаць** – на усях мовах (НН); на простае мове (А. Цвікевіч); **вучыцца** – на сваім галіцка-рускім “нареччым” (А. Цвікевіч); **выдаваць** – на чысто беларускай мове (В. Ластоўскі); на гэтым “рускым нареччым” (А. Цвікевіч); **гаварыць** – на той мове, на якой гаварыў ён сам з сабою; на сваёй мове (НН); на лекнай беларускай мове (В. Ластоўскі); **друкаваць** – на яўзе “тутэйшым” беларускім (НН); **казаць / сказаць** – на сваім яўзе (НН); **пісаць / напісаць** – на чужой мове (Канкарданс); на розных мовах (В. Ластоўскі); на рускай мове; на сваім галіцка-рускім “нареччым” (А. Цвікевіч); **па-беларуску** (М. Гарэцкі); **прамаўляць** – на простае мове (А. Цвікевіч); **чытаць** – на чужой мове (Канкарданс).

Параўн. **быццёвыя канструкцыі**: **школы** – на родным сваім яўзе (НН); **лісты** – на французскай мове, **наўчаны народ** – на яго роднай мове (А. Цвікевіч); **працы** – на расійскай і польскай мовах (А. Цвікевіч).

(4)

па-беларуску / па-Adv

Адбывацца (суды) – па-беларуску (В. Ластоўскі); **вучыць** – па расейску, па польску, па беларуску, па літоўску і жыдоўску, як хто захоча; па беларуску; па украінску (НН); **вучыцца** – па-беларуску (В. Ластоўскі); на сваім галіцка-рускім “нареччым” (А. Цвікевіч); **выдаваць** – па беларуску, па расейску, па польску (НН); **выходзіць (газэтка)** – па расейску (НН); **гаварыць** – па беларуску; па нашаму (НН); па-беларуску (Я. Карскі); па нашаму; па-беларуску (па беларуску), па-расейску, па-польску (па польску) (В. Ластоўскі); паміж сабой па-мужыцку; па-расійску (А. Цвікевіч); **гаварыць казані** – па-беларуску ў касцёле (В. Ластоўскі); **друкаваць** – па сваёму; па нашаму; па-беларуску (па беларуску; па-беларуску) (НН); **маліцца** – па-беларуску (В. Ластоўскі); **пісаць** – па сваёму (НН); па-беларуску (па беларуску); па-славянску; па-польску (В. Ластоўскі); па-беларуску (М. Гарэцкі); **слухаць лекцыі** – па украінску (НН); **умець** – па латынску (В. Ластоўскі); **чытацца (лекцыі)** – па украінску (НН).

І толькі адна **быццёвая канструкцыя**: **наўчаны** – па-беларуску (В. Ластоўскі); па расійскіх кнігах (А. Цвікевіч).

3. Такім чынам, сто гадоў таму беларусы выкарыстоўвалі чатыры сінанімічныя канструкцыі для выражэння ‘медыятыва’: (1) *мовай / N Instr*; (2) *у мове / у N Loc*; (3) *на мове / на N Loc*; (4) *па-беларуску / па-Adv*. Пры гэтым абавязкова да кампанента ‘мова’ дадаваўся атрыбут-прыметнік, які ўдакладняў, на якой канкрэтна мове ажыццяўляецца пэўная дзейнасць. Так, напрыклад, атрыбуты *свая, наша, родная, “мужыцкая”, “тутэйшая”, чысцосенькая, жывая, народная, матчына* адносяцца выключна да мовы беларускай.

Усе згаданыя вышэй канструкцыі маюць не індывідуальна-аўтарскі, а сістэмны характар, бо выяўляюцца ў тэкстах розных аўтараў і могуць лічыцца сінтаксічнымі варыянтамі, з’яўляючыся выразнікамі аднаго і таго ж “глыбіннага” зместу – абазначаць ‘мова як сродак зносін, інструмент камунікацыі’.

Таму назавём іх сінтаксічнымі маркерамі тэкстаў адпаведнага перыяду. Улічваючы тое, што гэта элементы, якія паўтараюцца з тэксту

ў тэкст, яны прэтэндуюць на званне ключавых “патэрнаў” сінтаксісу канца XIX – пачатку XX ст.

У сучаснай беларускай літаратурнай мове мы выкарыстоўваем у асноўным дзве медыятыўныя канструкцыі – (3) і (4). З пазіцый сінхроніі структуры (1)-(2) кваліфікуем як сінтаксічныя архаізмы.

Пры аналізе фактычнага матэрыялу нам сустрэліся і іншыя канструкцыі з кампанентам ‘мова’:

(5) *матчына мова* (упершыню сустракаецца ў працы Я.Ф. Карскага 1920 г. [3, с. 5]). Параўн. са структурай *бацькоўская мова* В. Ластоўскага (1923);

(6) *знаць мову: знаць мову суседніх нацый* (НН); *знаць сваю мову* (В. Ластоўскі); выдавочная беларуска-польская ізасінтаксічная канструкцыя; сучасны адпаведнік: *ведаць мову*;

(7) *усвойваць мову* (Я. Карскі); сучасны адпаведнік: *засвойваць мову*;

(8) *мова аб... ‘гаворка аб...’*: *Тут мова аб гарадах* (В. Ластоўскі).

Структуры (5)-(8) таксама патрабуюць пільнай увагі і разгляду на больш шырокім фактычным матэрыяле, і вартыя ўключэння ў Беларускі канструктыкон.

БІБЛІАГРАФІЧНЫЯ СПАСЫЛКІ

1. *Важнік С.А.* Нацыянальная сінтаксічная ідыяматыка: ад унутрымоўнай спецыфікі да міжмоўных адрозненняў // *Веснік Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта. Сер. № 4.* 2011. № 1. С. 31-36.
2. Канкарданс беларускай мовы XIX стагоддзя [Электронны рэсурс] / Нацыянальная бібліятэка Беларусі, Выдавецкі дом “Беларуская навука”; аўтар-складальнік Н.М. Сянкевіч. 2-е выданне, дапоўненае. Мінск: Беларуская навука, 2019.
3. *Карскі Е.* Беларускі народ і яго мова. Адбітка з газеты “Беларусь”. Менск, 1920.
4. Рахіліна Е.В., Бычкова П.А., Жукова С.Ю. Речевые акты как лингвистическая категория: дискурсивные формулы // *Вопросы языкознания.* 2021. № 2. С. 7-27.
5. Фразеология в ракурсе “Русского Конструктикона” / Рахіліна Е.В. [и др.] // *Труды Института русского языка им. В.В. Виноградова.* 2022. № 2 (32). С. 13-44.
6. Русский конструктикон: новый лингвистический ресурс, его устройство и специфика / Эндресен А.А. [и др.] // *Компьютерная лингвистика и интеллектуальные технологии.* М., 2020. С. 1-15.
7. *Fillmore C.J., Kay P., O'Connor M.C.* Regularity and idiomaticity in grammatical constructions: The case of *let alone* // *Language.* Vol. 64 (3). 1988. P. 501-538.
8. *Fillmore C.J.* Border Conflicts: FrameNetMeets Construction Grammar // *Proceedings of the XIII EURALEX International Congress, Barcelona, Universitat Pompeu Fabra.* 2008. P. 49-68.